

Lekce 7

V předchozích lekcích bylo uvedeno, jak se tvoří v nominálních větách predikát

i. identity

Kdo jsou oni? ΝΙΜ ΝΕ

Oni jsou moji bratři. ΝΑ-CΝΗΥ ΝΕ

ii. popisu

Jakého druhu [= jaký] je on? ΟΥ-ΑΩ Ν-ΖΕ ΠΕ

On je pravdivý. ΟΥ-ΜΕ ΠΕ

On je jako toto, tohoto druhu. ΟΥ-ΤΕΪ-ΜΙΝΕ ΠΕ

Dále bude uvedeno, jak se tvoří v nominálních větách predikát

iii. vlastnictví (jsoucí vlastněný)¹

Čí je to? ΠΑ-ΝΙΜ ΠΕ

To je Janovo. ΠΑ-ΙΩΖΑΝΝΗΣ ΠΕ

To je moje. ΠΩ-Ϊ ΠΕ

K tomuto koptština používá *přivlastňovací zájmena* (possessive pronoun)

ΠΑ- ΤΑ- ΝΑ-		
		patřící komu/čemu ... ²
ΠΩ= ΤΩ= ΝΟΥ=		

ΠΑ- ΤΑ- ΝΑ- musí být doplněno frází se členem nebo (jejím) ekvivalentem; ΠΩ= ΤΩ= ΝΟΥ= musí být doplněno osobním sufixem.

ΠΑ-Π-ΧΟΕΙC ΠΕ Π-ΚΑΖ = tato země je *Pánova*

ΤΩ-Κ ΤΕ Τ-ΒΟΜ ΜΝ-Π-ΕΘΟΥ = tvoje (sg. mask.) je moc a sláva

ΝΤΕΤΝ-ΠΩ-ΤΝ ΑΝ = vy nepatříte sobě [dosl.: you-are ones-who-belong-to-you not]

¹ „Ownership“ is here meant in the vaguest possible way, like the ‘Of’ construction, described in lesson 2.

² (the) one(s) of ..., belonging to ...

ΝΟΥ-Κ ΝΟΥ-Ϊ ΝΕ = tvoje jsou moje [dosl.: ones-who-belong-to-you are ones-who-belong-to-me]

ΑΝ̄-ΠΑ-ΠΑΥΛΟΣ = já *patřím Pavlovi*

Úplné paradigma ΠΩ= ΤΩ= ΝΟΥ= s osobními sufixy (ΠΩ= ΤΩ= sledují vzor ΕΧΩ=):

	M.	F.	N.
můj	ΠΩ-Ϊ	ΤΩ-Ϊ	ΝΟΥ-Ϊ
tvůj (sg. m.)	ΠΩ-Κ	ΤΩ-Κ	ΝΟΥ-Κ
tvůj (sg. f.)	ΠΩ- [∅]	ΤΩ- [∅]	ΝΟΥ- [∅]
jeho	ΠΩ-Ϟ	ΤΩ-Ϟ	ΝΟΥ-Ϟ
její	ΠΩ-Ϛ	ΤΩ-Ϛ	ΝΟΥ-Ϛ
náš	ΠΩ-Ν	ΤΩ-Ν	ΝΟΥ-Ν
váš	ΠΩ-Τ̄Ν	ΤΩ-Τ̄Ν	ΝΟΥ-Τ̄Ν
jejich	ΠΩ-ΟΥ	ΤΩ-ΟΥ	ΝΟΥ-ΟΥ

Srovnej přivlastňovací člen:

můj	ΠΑ-ΕΙΩΤ	ΤΑ-ΜΑΑΥ	ΝΑ-ϚΝΗΥ
tvůj (sg. m.)	ΠΕΚ-ΕΙΩΤ	ΤΕΚ-ΜΑΑΥ	ΝΕΚ-ϚΝΗΥ
tvůj (sg. f.)	ΠΟΥ-ΕΙΩΤ	ΤΟΥ-ΜΑΑΥ	ΝΟΥ-ϚΝΗΥ
jeho	ΠΕϞ-ΕΙΩΤ	ΤΕϞ-ΜΑΑΥ	ΝΕϞ-ϚΝΗΥ
její	ΠΕϚ-ΕΙΩΤ	ΤΕϚ-ΜΑΑΥ	ΝΕϚ-ϚΝΗΥ
náš	ΠΕΝ-ΕΙΩΤ	ΤΕΝ-ΜΑΑΥ	ΝΕΝ-ϚΝΗΥ
váš	ΠΕΤ̄Ν-ΕΙΩΤ	ΤΕΤ̄Ν-ΜΑΑΥ	ΝΕΤ̄Ν-ϚΝΗΥ
jejich	ΠΕΥ-ΕΙΩΤ	ΤΕΥ-ΜΑΑΥ	ΝΕΥ-ϚΝΗΥ

Přivlastňovací zájmeno sleduje vzor **π τ ν** prostého určitého členu. Počáteční písmena **π τ ν** vyjadřují číslo/rod osoby nebo věci, o které se mluví. Osobní sufixy (**ι κ[∅] ς Ϸ ν τ̄ ν ογ**) vyjadřují osobu, číslo, a rod vlastníka/držitele (possessor).

πω-ī = (ten) někdo patřící mně = můj

τω-κ = (tá) někdo patřící tobě (sg. m.) = tvoje

πω-[∅] = (ten) někdo patřící tobě (sg. f) = tvůj

νογ-[∅] = (ti) někteří patřící tobě (sg. f) = tvoji

πω-ογ = jejich, **νογ-ογ** = jejich ...

πα-, **πω=** se také používá zájmenně, ohlížeje se na předcházející (přivlastňovací) frázi se členem:

πα-πνευμα μ̄ν-πω-τ̄ν = můj duch a *váš*

περ-εοογ μ̄ν-πα-περ-ειωτ = Jeho sláva a (*sláva*) *Jeho Otce*

Další dva druhy predikátu nominálních vět, totiž predikáty

iv. zdroje, původu a příčiny [agential cause]

Odkud to je/pochází? **ογ-εβολ των πε**

To je od Boha. **ογ-εβολ ζ̄μ-π-νογτε πε**

Pro toto koptština používá neurčitý člen **ογ-/ζεν-** rozšířený o předložky **εβολ ζ̄ν-**, **εβολ ν̄-** nebo (pro příčinu [agential cause]) **εβολ ζ̄ιτ̄ν-** = z/od.

ν̄τετ̄ν-ζεν-εβολ ζ̄μ-πεϊ-κοσμοσ = vy jste (z) tohoto světa

παϊ ογ-εβολ μ̄μο-ογ πε = tento je jeden z nich

αν̄-ογ-εβολ αν̄ ζ̄μ-πεϊ-κοσμοσ = já nejsem (z) tohoto světa

τεϊ-νοσ ν̄-δωρεα ογ-εβολ ζ̄ιτ̄μ-π-νογτε τε = tento velký dar je od Boha

v. vztahu (čas; umístění měřeno „z“ nebo „(směrem) k“; a způsob)

Jak dlouho to je/bude trvat? **ψα-οὔηρ πε**

To je věčné (na-věčnost). **ψα-ενεεζ πε** nebo **οὔ-ψα-ενεεζ πε**

Pro toto koptština používá příslušnou předložku s nebo bez neurčitého člena **οὔ-/ζεν**.

ζεν-ψα-ενεεζ νε = oni jsou věční (nějací-k-věčnosti) [some-instances-of-unto-eternity]

οὔ-προς-^θοὔοειψ πε = to je dočasné/prozatímní (něco-[ve-vztahu]-k-času) [an-instance-of-in-relation-to-time]

περ-ροοὔψ πε ετβε-ἡ-ζηκε = jeho péče je pro chudé

ε-π-χινη τε = to je marné/zbytečné (k-neužitečnosti)

Sloveso: infinitiv a stativ

Infinitivy vyjadřují činnost (**βωλ** = uvolňovat/uvolnit), proces (**μοὔ** = umírat/umřít) anebo získání (nějaké) kvality (**οὔβαψ** = stát se bílý[m]).

Odpovídající *stativy* popisují trvajících/trvalý stav podmětu po tom, co činnost nebo proces nebo kvalita byla dokončena/dosažena: tak např. *stativy* **βηλ** = volný/svobodný, **μοὔτ** = mrtvý, **οὔβῶ** = bílý.

Stativ se může používat pouze v durativních větách.

Ne každé sloveso má obě formy; mnoho infinitivů nemá stativ a některé stativy nemají infinitiv.

Ve slovníku jsou slovesa řazena pod infinitivní formou (**βωλ**) a stativy jsou značeny vyvýšeným křížkem (**βηλ[†]**).

Každý infinitiv se může použít jako maskulinní podstatné jméno, které vyjadřuje buď činnost infinitivu anebo její výsledek nebo obojí. Tak např. infinitiv **χπιο** = porodit,

subst. m. **ⲠⲡⲞ** = porod, narození, potomek/potomstvo; inf. **Ⲡ** = dát, subst. m. **Ⲡ** = dobročinnost, milodar; inf. **ⲄⲒ ⲄⲖⲞⲗ** = vyjít, subst. m. **ⲄⲒ ⲄⲖⲞⲗ** = exodus; atd.

Slovesný význam se může negovat prefixem **ⲧⲙ̄-** = ne. Tak např. **ⲡ-ⲧⲙ̄-Ⲡ** = (úkon) nedávání (the act of not giving; not to give).

Řecko-koptská slovesa mají pouze infinitiv, který má formu podobnou řeckému aktivnímu imperativu sg. **ⲡⲒⲤⲦⲈⲮⲈ** = věřit, **ⲖⲀⲠⲧⲒⲤⲈ** = křtít, **ⲙⲈⲤⲀⲛⲞⲄⲒ** = kát se/litovat, **ⲡⲀⲖⲀⲔⲔⲔⲞⲮ** = zradit, **ⲗⲠⲛⲀ** = popřít.

Seznam běžných egyptsko-koptských infinitivů, které mají stativ:

(a) Činnost (tranzitivní slovesa)

ⲖⲞⲗ uvolnit, rozvázat, interpretovat

Ⲗⲛⲗ[†] uvolněný, volný (po uvolnění), svobodný, interpretovaný

ⲖⲞⲗ ⲄⲖⲞⲗ zničit

Ⲗⲛⲗ[†] **ⲄⲖⲞⲗ** zničený

ⲄⲒⲤⲈ (u)činit, (u)dělat

Ⲟ[†] být (**Ⲟ**[†] **ⲛ̄-**)

ⲕⲞ položit, klást

ⲕⲛ[†] být, ležet

ⲕⲞ ⲄⲖⲞⲗ odpustit, uvolnit

ⲕⲛ[†] **ⲄⲖⲞⲗ** odpuštěný

κωτ	stavět, budovat
κητ[†]	postavený, zbudovaný, umístěný
μογρ	svázat
μηρ[†]	svázaný, ve vazbě
μογζ	(na)plnit
μεζ[†]	plný, naplněný
̄μτον	způsobit odpočinek, občerstvit, osvěžit
μοτ̄ν[†]	lehký, klidný, pokojný, občerstvený/obnovený
νογχε	házet, hodit
νηχ[†]	ležet, položit se, spočívat
πωφ	(roz)dělit
πηφ[†]	(být) rozdělený
σβτε	připravit
σβτωτ[†]	připravený
σμογ	(po)žehnat
σμαμαατ[†]	požehnaný, šťastný
σωτ̄π	vybrat/zvolit (si)
σωτ̄π[†]	vyvolený, vybraný
σωογζ	shromáždit
σσογζ[†]	shromážděn

ϸϷαῖ	psát, napsat
ϸΗϷ [†]	písmo, (na)psaný
†	dát, vrátit
†ϸΟ	daný, osudný, předurčený
†ϸΒΒΟ	(o)čistit
†ϸΒΒΗΥ [†]	čistý
†ϸΑΕΙΟ	ctít, vzdát čest
†ϸΑΕΙΗΥ [†]	slavný, vážený
†ϸΑΚΟ	zničit
†ϸΑΚΗΥ†	zničený, zkažený
†ϸΑΛΟ	zvednout, nasednout, nastoupit
†ϸΑΛΗΥ [†]	usazený, na palubě
†ϸΩϷᾹ	pozvat
†ϸΑϷᾹ [†]	pozvaný
†ϸΑΧΡΟ	upevnit
†ϸΑΧΡΗΥ [†]	pevný
†ΟΥΩΝ	otevřít
†ΟΥΗΝ [†]	otevřený
†ΟΥΩΝᾶ ΕΒΟΛ	odhalit, odkrýt
†ΟΥΩΝᾶ [†] ΕΒΟΛ	zjevný, zřejmý

ογοπ	stát se svatý
ογααβ [†]	být svatý
ογωζ	položit na, obsadit
ογηζ [†]	odpočívat, obývat
ογχαϊ	stát se zdravý, zachráněný, spasený
ογοχ [†]	zdravý, zachráněný, spasený
ωπ	počítat, považovat
ηπ [†]	spočítaný
ωωπ	přijmout, koupit
ωηπ [†]	přijatý, přijatelný
ωωωτ	odříznout, uříznout, obětovat, postrádat
ωαατ [†]	neuspět, zaostávat, chybět
ωτορτῑ	rušit, znepokojit
ωτῑρτωρ [†]	rušený, znepokojený
ζωπ	skrýt
ζηπ [†]	skrytý, tajný
χο	zasít
χηγ [†]	zasetý
χωκ εβολ	(na)plnit
χηκ [†] εβολ	plný, naplněný

ΧΙCΕ	zdvihnout, nadzvednout
ΧΟCΕ[†]	vysoký

(b) Proces

ΕΙΒΕ	dostat žízeň
ΟΒΕ[†]	žíznivý

ΜΟΥ	zemřít
ΜΟΟΥΤ[†]	mrtvý

ΩΝΖ̄	žít, ožít
ΟΝΖ̄[†]	živý

ΨΠΕ	stát se, vzniknout
ΨΟΟΠ[†]	být, existovat, přebývat

ΖΙCΕ	stát se unavený, pracovat
ΖΟCΕ[†]	unavený

(c) Získání (nějaké) kvality

ΟΥΒΑΨ	stát se bílý, zbělat
ΟΥΟΒΨ[†]	bílý

ΨΟΟΥΕ	stát se suchý, vy-/uschnout
ΨΟΥΨΟΥ	suchý

ΖΩΝ ΕΖΟΥΝ přiblížit se

ΖΗΝ[†] ΕΖΟΥΝ blízky

bez infinitivu

ΖΟΟΥ[†] zlý

Slovíčka

Další předložky

ΖΑ- ΖΑΡΟ=	pod, u, v, vzhledem k, pro/za
ΨΑ- ΨΑΡΟ=	(směrem) k
Μῆ̄ν̄κα- Μῆ̄ν̄ω=	po (čas.)
ΧΙΝ-	z, od
(ῆ̄)ΝαΖΡῆ̄- (ῆ̄)ΝαΖΡα=	v přítomnosti, před, ve srovnání s

Předložky založeny na τῆ̄- τούτ=

ΖΙτῆ̄- ΖΙτούτ=	od/z, skrz
ΕΒΟλ ΖΙτῆ̄- ΕΒΟλ ΖΙτούτ=	od/z, skrz
ῆ̄τῆ̄- ῆ̄τούτ=	v, u, od/z, s, vedle
Ετῆ̄- Ετούτ=	k
ΖΑτῆ̄- ΖΑτούτ=	vedle, s

Předložky založeny na χῆ̄- χω=

ΖΙχῆ̄- ΖΙχω=	na, nad, v, u, vedle; pro, skrz
--------------	---------------------------------

Další příslovce

ἐνεξ	někdy (v záp. nikdy)
ἄνωρτι	především, (nej)dříve
τενοῦ	nyní, teď
ἄπτεγνοῦ	náhle, najednou, ihned, okamžitě
ἄνωρτι	od počátku
ἄνωρτι-τενοῦ	od této chvíle, odted
ἄνωρτι-ἐνεξ	navždy, navěky

Spojka

ἄνωρτι-	kromě, leda [except]
---------	----------------------

Cvičení

A.

- τω-ϑ τε τ-βom, πω-ϑ πε π-εooῦ λγω πω-ϑ πε π-ταεio.
- πα-π-νοῦτε πε π-κα2. π-κα2 πα-π-νοῦτε πε.
- να-πεϊ-ρωμε νε ἄ-ψηρε ετῆμαγ.
- οὔεβολ ζιτῆπρωμε πε πνωβε αλλα οὔεβολ ζιτῆπρωτε τε τεχαρις.
- νεῖρωμε ζενεβολ των νε. ζενεβολ των νε νεῖρωμε.

B.

- εβολ ζιτῆ-οὔ-αγγελος.
- ἄτῆ-π-αρχιερεϋς.
- εβολ ζιτοοτ-οὔ.
- ετῆπεγραμματεϋς.
- ζατοοτς.
- ζατῆταζιμε.

g. ζαπεφλαος.

h. ψαπεπροφητης.

i. ψαροφ.

j. μῆῆσαοϋψη σῆτε.

k. χιντενοϋ.

l. ῆῆαζρῆπεχῆ.

m. εχῆπτοοϋ.

n. εχων.

o. ζιτῆῆμοϋειοοϋε.